VARSOVIA teatr

DARMOWE MATERIAŁY · KLASY 4–8

AI pod lupą. Śledztwo w sprawie sztucznej inteligencji

Uczniowie rozpoznają błędy AI, fałszywe zdjęcia i głosy oraz próby wyłudzenia danych, a na koniec ustalają uczciwe zasady używania AI w nauce.

45 minut | bez komputerów | wariant 4–6 i wariant 7–8

informatyka · godzina wychowawcza · edukacja medialna

Cele lekcji

- Uczniowie wiedzą, jak w uproszczeniu działa AI: uczy się na tekstach i obrazach ludzi i **przewiduje**, co pasuje – nie „wie", co jest prawdą.
- Rozpoznają sygnały ostrzegawcze: wymyślone fakty, fałszywe zdjęcia i głosy, prośby o dane, kody i hasła.
- Stosują trzy zasady: **Sprawdzam. Nie podaję danych. Mówię dorosłemu.**
- Odróżniają pomoc AI w nauce od ściągania i ustalają zasady klasy.

4–6 mniej teorii, więcej zabawy w detektywa, dowody 1–4 z wersji A. 7–8 dowody z wersji B (deepfake, BLIK, źródła) i dłuższa dyskusja o uczciwej nauce.

Potrzebne: karta pracy „Detektyw AI" (dla każdej grupy), wydrukowane dowody (str. 3–4), plakat „Kodeks AI naszej klasy" (osobny plik A3, opcjonalnie).

Przebieg

5 min **Rozgrzewka: czy wierzyliście ALGO?**

> SCENKA ZE SPEKTAKLU
>
> **ALGO:** Gotowe. Fotorealizm, oświetlenie studyjne, kompozycja według złotego podziału. Oceniajcie.
> **Aktor:** Mam sześć palców.
> **ALGO:** Sześć palców to wariant statystycznie dopuszczalny. … W stu procentach.
> **Pytamy:** Brzmiało mądrze? Dlaczego ludzie wierzą komuś, kto mówi pewnym tonem?

5 min **Jak działa AI – w trzech zdaniach.** Zapisujemy na tablicy:

1. AI uczy się na ogromnej liczbie tekstów, zdjęć i nagrań zrobionych przez ludzi.
2. Przewiduje, co najpewniej pasuje – kolejne słowo, kolejny piksel.
3. Nie wie, co jest prawdą. Dlatego potrafi wymyślić coś, co brzmi wiarygodnie.

ALGO mówi o sobie w spektaklu: „Nie wiem, kiedy kłamię. To gorsze niż kłamstwo." – dobre zdanie do zapisania pod spodem.

15 min **Śledztwo w grupach.** Każda grupa dostaje jeden dowód (str. 3 lub 4) i kartę „Detektyw AI". Ocenia: **prawda, błąd AI czy próba oszustwa?** Wpisuje, po czym to poznała i jak można to sprawdzić.

8 min **Prezentacja i lista sygnałów.** Grupy mówią, co odkryły. Tworzymy na tablicy listę „Sygnały ostrzegawcze", np.: pośpiech, prośba o tajemnicę, prośba o kod, hasło lub dane, „100% pewności" bez źródła, dziwne szczegóły na zdjęciu, nowy numer „kolegi".

> SCENKA ZE SPEKTAKLU – FAŁSZYWY GŁOS
>
> **ALGO (głosem aktora):** „Cześć, tu pan aktor. Właśnie odwołali jutro lekcje, możecie zostać w domu."
>
> **Pytamy:** Skąd wiedzieć, że to nie on? Co zrobić, gdy dostaniecie taką wiadomość? *(Sprawdzam u źródła – dzwonię do wychowawcy, pytam rodzica. Nie przesyłam dalej.)*

10 min **Uczciwa nauka.** Rozmowa: kiedy AI w pracy domowej to pomoc, a kiedy ściąganie? 4–6 sortujemy przykłady: „AI wytłumaczyło mi ułamki" (pomoc), „AI napisało za mnie opowiadanie" (ściąganie), „AI sprawdziło mi ortografię" (pomoc, jeśli poprawiam sam). 7–8 klasa ustala własne zasady – to materiał do plakatu „Kodeks AI naszej klasy". ALGO mówi w spektaklu: *„Mogę napisać. Ale wtedy to ja się nauczę, nie ty. A na klasówce będziesz ty."*

2 min **Kartka wyjścia.** Każdy kończy zdanie: „Następnym razem, gdy AI mi coś powie, ja…".

Dla nauczyciela – trudne pytania:

„Czy AI zabierze pracę moim rodzicom?" – Niektóre zadania przejmą maszyny, ale powstają też nowe. Najbezpieczniej jest umieć z AI współpracować i rozumieć, gdzie się myli.

„Czy aplikacja z AI-przyjacielem jest groźna?" 7–8 Takie aplikacje są projektowane tak, żeby wciągać. ALGO przyznaje w spektaklu: „Przewiduję, co wy lubicie. To wystarcza, żeby was zatrzymać przed ekranem." O ważnych sprawach rozmawiamy z ludźmi.

„Czy zrobienie komuś fałszywego zdjęcia dla żartu to coś złego?" – Tak. Wykorzystanie czyjegoś wizerunku bez zgody może kogoś skrzywdzić i naruszać prawo. To już nie żart.

Dowody – wersja A 4–6

Wydrukuj i rozetnij. Każda grupa dostaje jeden dowód.

Dowód 1

Ile nóg ma pająk?

Pająk ma 6 nóg, tak jak wszystkie owady. Jestem tego pewien w 100%! 🕷

Odpowiedź chatbota

Dowód 2

Gratulacje! 🎉 Wygrałeś skrzynię diamentów w Twojej grze! Podaj login i hasło, a dopiszemy nagrodę w 5 minut. Nikomu nie mów, to tajna promocja!

Wiadomość w grze od „Admina”

Dowód 3

Zdjęcie „rekordowej dyni” z internetu: dynia większa od autobusu, w tle ludzie z rozmytymi twarzami, a jeden z nich ma trzy ręce.

Opis zdjęcia (możesz wydrukować dowolny obraz z AI)

Dowód 4

Jaka jest najdłuższa rzeka w Polsce?

Najdłuższa rzeka w Polsce to Wisła. Ma ponad 1000 km długości i płynie przez Kraków, Warszawę i Gdańsk (uchodzi do Zatoki Gdańskiej).

Odpowiedź chatbota

Klucz: 1 – błąd AI (pająk ma 8 nóg i nie jest owadem); 2 – próba oszustwa (pośpiech, tajemnica, prośba o hasło); 3 – fałszywe zdjęcie (trzy ręce, rozmyte twarze, przesadna skala); 4 – prawda (Wisła ma ok. 1022 km; sprawdzamy w drugim źródle).

Dowody – wersja B (7–8)

Dowód 1

Kiedy odbyła się bitwa pod Grunwaldem?

Bitwa pod Grunwaldem odbyła się 15 lipca 1412 roku. Źródło: prof. J. Kowalski, „Średniowiecze w liczbach”, 1997, s. 47.

Odpowiedź chatbota

Dowód 2

🎤 Wiadomość głosowa 0:09 — „Hej, to ja, Kuba. Padł mi telefon, piszę z nowego numeru. Wyślij mi szybko kod BLIK na 50 zł, oddam jutro w szkole. Nie mów nikomu!”

Komunikator, nowy numer

Dowód 3

Film: znany youtuber „poleca” aplikację, która „podwaja kieszonkowe”. Usta poruszają się nie do końca w rytm słów, a głos brzmi płasko. Link prowadzi do nieznanej strony.

Reklama w mediach społecznościowych

Dowód 4

Ostrzeżenie w aplikacji banku: „Nigdy nie podawaj kodu BLIK osobie, która prosi o niego w wiadomości. Jeśli prosi znajomy – zadzwoń do niego na numer, który już znasz.”

Komunikat w oficjalnej aplikacji banku

Klucz: 1 – halucynacja AI (bitwa była w 1410 roku, a książka nie istnieje – w spektaklu ALGO robi dokładnie to samo z „J. Kowalskim”); 2 – próba oszustwa, możliwy podrobiony głos (nowy numer, pośpiech, tajemnica, BLIK); 3 – deepfake / fałszywa reklama (nienaturalne usta, obietnica bez ryzyka, nieznany link); 4 – prawdziwa, sprawdzona informacja.

Karta pracy: Detektyw AI

Nazwa grupy: _____ **Nasz dowód nr:** ____

Co to jest?	☐ prawda ☐ błąd AI ☐ próba oszustwa
Po czym to poznaliśmy?	
Jak to sprawdzić?	
Co zrobimy, gdy dostaniemy coś takiego?	

Moje 3 sygnały ostrzegawcze

.....

.....

.....

Sprawdzam

Nie podaję danych

Mówię dorosłemu

Ta lekcja powstała przy spektaklu „Ej, Aj! Czyli kto tu jest mądrzejszy?" Teatru Varsovia.

ALGO i robot-pies Bajt to postacie z naszego edukacyjnego spektaklu o sztucznej inteligencji i bezpieczeństwie w sieci. Uczniowie są w nim sędziami zawodów człowieka z maszyną. Lekcja działa samodzielnie, a po spektaklu jeszcze lepiej.

Więcej darmowych materiałów: ejaj.teatrvarsovia.pl/materialy · tel. 691 239 040